

Universell utforming i et bredere perspektiv

Kirsti Svinø, seniorrådgiver i Bufdir
10.11.2022

Innhold

- > Bufdir og Bufdirs rolle
- > Universell utforming i en større sammenheng
 - FNs bærekraftsmål
 - CRPD
- > Hva er universell utforming?
- > Hvordan jobbe godt med universell utforming?

Bufdirs rolle

Bufdir er...

- > fagdirektorat for likestilling og ikke-diskriminering
- > underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet på likestillingsområdet

Arbeider med å hindre diskriminering og bidra til likestilling på områdene kjønn, **funksjonsnedsettelse**, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnskarakteristika, kjønnsuttrykk, etnisitet, religion og livssyn.

Vi arbeider også for å nå regjeringens målsetting om et **universelt utformet samfunn**, og for å bekjempe og forebygge hatefulle ytringer

Bufdirs ansvarsområder

- > Koordinerer arbeidet med regjeringens handlingsplan for universell utforming
- > Gjennomføre og samordne tiltak
- > Analysere samfunnsutviklingen
- > Framskaffe og formidle oppdatert kunnskap og statistikk
- > Rapporter og kartlegginger
- > Koordinerer og bidrar inn i møter og nettverk
- > Tilskuddsordninger

Universell utforming i en større sammenheng

FNs bærekraftsmål

> Flere bærekraftsdelmål kan knyttes opp til universell utforming:

- Mål 4 om utdanning
- Mål 9 om innovasjon og infrastruktur
- Mål 11 om bærekraftige byer og samfunn
- Mål 16 om fred og rettferdighet

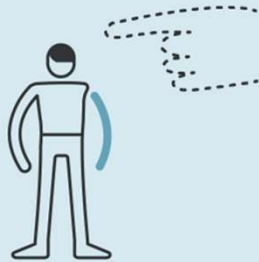
CRPD: Menneskerettigheter på lik linje med andre

- > Mennesker med funksjonsnedsettelse får ikke ivaretatt sine menneskerettigheter på lik linje med andre.
- > En egen konvensjon (CRPD) skal sørge for at menneskerettighetene blir gjennomført på en likestilt måte for personer med funksjonsnedsettelse.
- > Innebærer at kommunene skal jobbe for at personer med funksjonsnedsettelse får ivaretatt sine Menneskerettigheter **fullt ut og på lik linje** med andre (sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter).
- > Målet er at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne delta og bli likestilt med andre i samfunnet

Selvbestemmelse

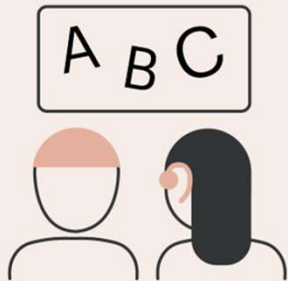
Ikke-diskriminering

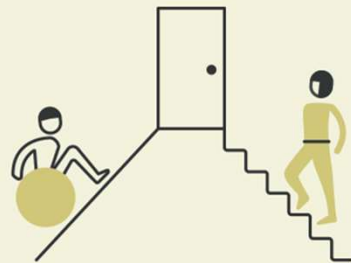
Deltakelse & inkludering

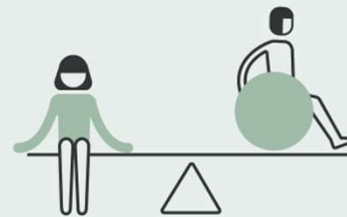
Respekt for forskjeller

Like muligheter

Tilgjengelighet

Likestilling

Respekt for utviklingsmulighetene

Hva er universell utforming?

Offisielle definisjoner av universell utforming

Utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av **alle mennesker**, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.

Universell utforming skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, herunder informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av **flest mulig**, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Likestillings- og diskrimineringsloven, § 17
www.lovdata.no

Universell utforming skal...

- > *...i første rekke sikre at personer med funksjonsnedsettelse kan delta i samfunnet på lik linje med andre. Universell utforming handler om å skape et mer inkluderende og tilgjengelig samfunn gjennom å ta hensyn til ulike individuelle forutsetninger og behov. Reglene skal sikre en likeverdig tilgjengelighet for flest mulig der dette er avgjørende for deltakelse i samfunnsliv - Prop 81L 2016-2017: 198*
- > *...ensure full, equal and unrestricted access for all potential consumers, including persons with disabilities, in a way that takes full account of their inherent dignity and diversity [...] The application of universal design makes society accessible for all human beings, not only persons with disabilities - CRPD General Comments. No. 2 on Accessibility*

Utfordringer

- > Universell utforming redusert til «god design»?
 - Uklart hva som faktisk *er* «universell utforming»
 - Interessekonvergens
- > «Melancholic universalism»
- > Normaliserende?
- > Motstridende behov

Målet er likestilling og deltakelse for alle

- > Universell utforming er verktøyet, ikke målet
- > En prosess som krever kontinuerlig arbeid, og revurdering

”

Universal design should always be a verb and never a noun

J.T. Dolmage

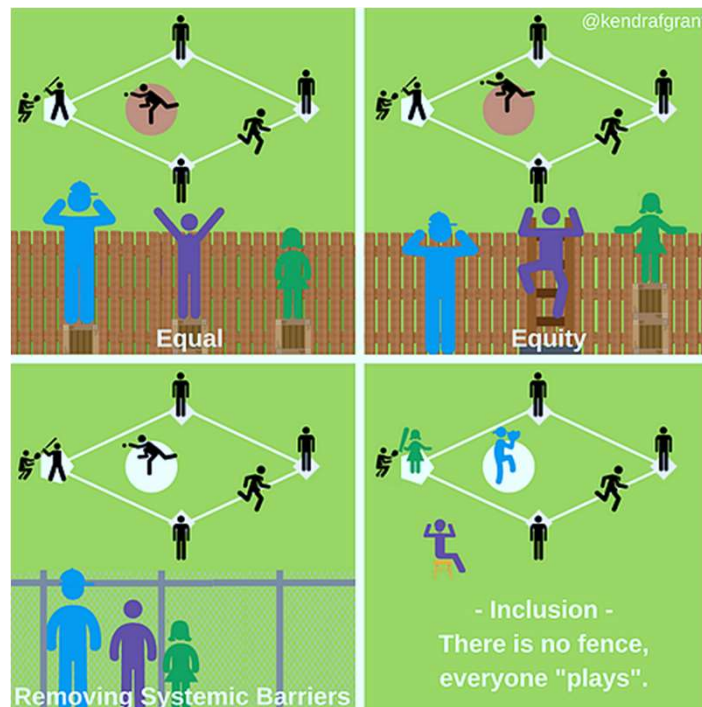
”

As more is learned about human needs and abilities, and as technologies develop, the practice of universal design improves, evolves, and changes. In truth, it might be better to think of this field as "universal designing", so as to focus on the decision-making process rather than on some end product that may be improved in the future

John Salmen

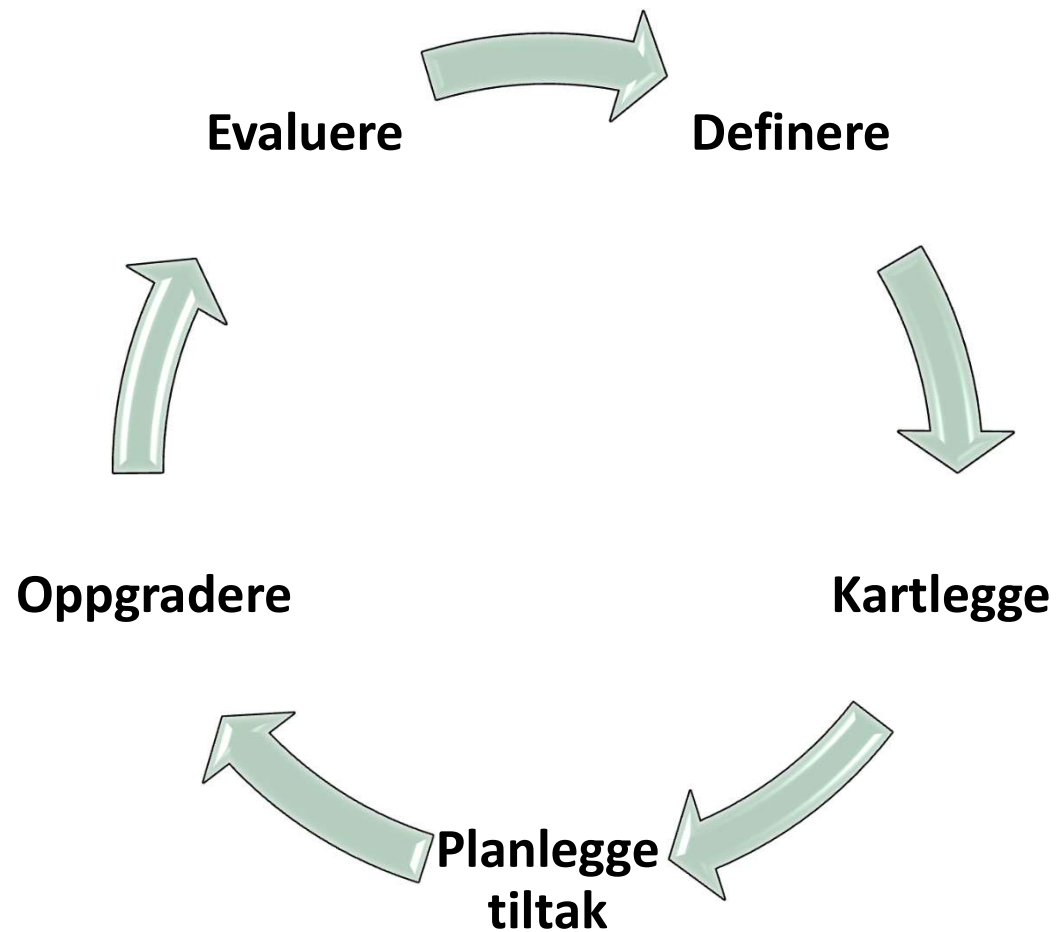
**Hvordan jobbe godt med
universell utforming?**

Universell utforming for et mangfold

- > Forskrifter, standarder og retningslinjer er viktige verktøy for å sikre et visst nivå av universell utforming i samfunnet
- > Men...
- > Forskrifter, standarder og retningslinjer vil ikke alene «sikre universell utforming»

Forslag til prosess:

Viktig når man jobber med universell utforming

- > Sikre medvirkning
- > Å være klar over de antakelsene og den «bagasjen» man tar med seg inn i prosessen (underliggende verdier og uintenderte effekter)
- > Det kan være forskjell på hva «vi» mener sikrer tilgang, og faktisk tilgang

Nyttige spørsmål å stille når man jobber med universell utforming

- > Hvem er (fortsatt) utenfor?
- > Opplevs løsningene som likeverdige tilgjengelige (kan de oppleves som stigmatiserende på noen måte)?
- > Er det noen motstridende interesser her?
- > Har vi noen mekanismer for å ta imot tilbakemeldinger/innspill, og for å behandle disse?

Til salen:

- > Hva kan særlige utfordringer med å jobbe med universell utforming i (kommuner i) Troms og Finnmark?
- > Hva kan være gode muligheter/gevinster ved å jobbe med universell utforming her?

Kontaktinformasjon

Kirsti Svinø

Kirsti.svino@bufdir.no

Mer informasjon

www.bufdir.no/uu

